

לכל פיסת דם יש נשמה

מתנדבי זק"א האמיצים הגיעו לאולפני האו"פ, לתעד מול מצלמה את מלאכתם הקשה והקדושה בימים שאחרי שבת הדמים. קבוצה הטרוגנית של מתנדבים-מלאכים. נשים וגברים, דתיים וחילונים, יהודים ומוסלמים אשר סיכנו חייהם וחירפו נפשם בתחושת שליחות עליונה. זהו סיפורם.

עדנה טל אלחסיד, מנהלת מרכז שה"ם

משהו אחד למזכרת. כדי שכל יום אראה את זה מולי. ואזכור שבאמת אנשים באו רק ליהנות, להתקשט ולרקוד..."

"שמי ג'מאל, נשוי, בן 32 מרחובות. ביומיום אני עובד באגד כראש צוות בקרה תפעולית. שירתי במשמר הגבול, הייתי רואה את מתנדבי זק"א מגיעים לזירות ועושים עבודה שאף אחד אחר לא יכול לעשות. ונמשכתי לזה. אמרתי לעצמי שאני חייב להיות חלק מהאנשים האלה. אני אזרח ישראלי ערבי מוסלמי. נתתי חלקי במדינה הזאת ואני יודע מה זה להיות ישראלי. יש הבדל בין מלחמה לפשע. מלחמה נקראת כשיש צבא מול צבא. מלחמה זה לא גדוד של חמושים מול אזרחים חפים מפשע, שכל פשעם נובע מעצם היותם יהודים ישראלים. זו לא מלחמה אלא פשע שנאה, רצח, שואה. עד היום דיברנו על השואה, אבל מעתה ואילך מזכירים את השואה ואת השבת השחורה. אין לאירוע הזה הצדקה בשום פנים ואופן. אצלנו, המוסלמים, הנביא מוחמד אמר שבעת מלחמה לא רוצחים ילדים, לא רוצחים נשים, לא רוצחים קשישים. לא רוצחים.

"אני בן אדם לפני הכול. שום מדינה בעולם לא יכולה להכיל אסון כזה גדול. שום מדינה בעולם לא בנויה להכיל את כמות האכזריות ואת כמות המלחמות שעברנו. מדובר בטרוויסטים שלא קשורים לשום דת. ישראל תמיד תישאר חזקה ואנחנו נוכיח שאפשר לחיות יחד בישראל. נמשיך להיות יחד עם ישראל חזק. מוסלמים, דרוזים, יהודים, נוצרים. אנחנו עם אחד, אנחנו לא נתפצל לעולם..."

שמי מרגלית, נשואה+4. מקרית ארבע. במקצוע שלי אני רפלקסולוגית ואני מלווה יולדות. אני דולה. אני מתנדבת במשטרה כבר 10 שנים, וכשנפתח שם קורס של זק"א הצטרפתי. רציתי להיות חלק מצוות היישוב, כדי שאם קורה משהו ביישוב יהיה מענה מהיר. "משהו שנגע לי ללב זה בית שרואים שהיה של איש מאוד מבוגר שחי לבד, רואים על פי הרהיטים. הייתה פינת טלויזיה שבה ישב. היו הרבה תרמילים מפוזרים וירו באיש המבוגר הזה כשהוא יושב על הכורסה. הפתיעו אותו, ככה ירו בו. רואים את כל החפצים, את המשקפיים שלו, את פנקס הטלפונים כמו של פעם, כשהיו רושמים את מספרי הטלפון. ואת התמונות של הנכדים. זה היה מראה לא פשוט. חשבת על הילדים והנכדים. אולי הוא היה בכלל ניצול שואה? ואז ככה צוררים באו מבחוץ והפתיעו אותו בשעת בוקר על הכורסה. הסתובבתי מסביב ותפסו אותי הגינות הפורחות והעציצים. ואני אומרת לאן הם יחזרו? הם כל כך טיפחו הכל. אז לקחתי על עצמי בכל בית שאני מסיימת לנקות, לפתוח את הצינור ולהשקות את כל העציצים מסביב לבית. לא יודעת אם זה לתת לעצמי או להם. אבל כנראה שהרגשתי שצריך להצמיח, צריך להחיות..." "תוך כדי שאני הולכת בחולות, אני רואה משהו ככה מציץ. וממש מתחת לחול מצאתי את הצמיד הזה שעל היד שלי. ידעתי שהמקום הזה הולך להפוך לעיי חורבות ויבואו ויאספו את הכל שם. אז החלטתי שאני לוקחת את הצמיד. כמובן שאני מחפשת למי הוא שייך, אבל הרגשתי צורך לקחת

למעלה: מתנדבי זק"א מפנים גופות בקיבוץ בארי. צילום: קובי גדעון, לע"מ
למטה: מתנדבי זק"א בבסיס שורה לזיהוי גופות. צילום: מישל אמזלג, לע"מ

הניסיון שלי ליחידה בזק"א שנקראת 'צוללי זק"א'. אנחנו מתאמנים ונערכים כל השנה לחיפוש נעדרים בים. ברוב הפעמים מוציאים מתחת לפני המים גופות ולא ניצולים. אנשים שיצאו לשחות, נפלו מסירות ונסחפו בים. האירוע הזה מחזיר אותי שנים אחורה לניסיון שלי, כמי שהשתתף בחיפושים אחר הצוללת דקר אותה חיפשו במשך 31 שנים. הייתה לי הזכות להימנות בין הצוות שחיפש את הצוללת עד שהיא נמצאה לבסוף. העיקרון שהנחה ומנחה אותנו גם היום ביחידה, ואותו אני מנסה להנחיל גם לחבר'ה הצעירים, הוא שלא משאירים אף אחד מאחור. ופה זה מתחבר לקריאה שלנו: אנחנו לא באמת שייכים לעיסוק בחיפוש וזיהוי גופות או חיפוש גופות, או איסוף רקמות. פשוט נלחמנו על הזכות לבוא ולהתנדב. אחרי שסיימנו את המלאכה אמרנו 'טוב, אי אפשר להשאיר ככה בית'. אז לקחנו מגב, סמרטוט וסבון, ושטפנו. חבר אמר לי 'תשמע, אף אחד לא חוזר לפה, אבל לפחות אם מישהו רואה אותנו מלמעלה, שלא יכעס שהבית שלו כזה מבלגן"

"שמי אילן, נשוי עם 4 ילדים מרעננה. עליתי מצרפת לפני 8 שנים. אני מתנדב ביחידת הצוללים של זק"א. זו יחידה מיוחדת שמאותרת נעדרים בים. אנחנו לא הראשונים שקוראים להם, אבל פשוט בגלל הכמות של ההרוגים קראו לכולם. כל מי שרוצה ויכול להתנדב שיבוא ויעזור."

"שמי אהרון, בן 31 מירושלים, נשוי פלוס ילדה מתוקה בת 3 שחיכינו לה הרבה שנים. עשיתי שירות לאומי בזק"א ומאז אני שם. מאד התחברתי לעניין של כבוד המת. אני חובש במקצועי, וכמו שאנחנו מצילים חיים לכבוד החי, אז יש גם את כבוד המת."

אלה הם חלק ממתנדבי זק"א שהגיעו להצטלם אצלנו באולפני האוניברסיטה הפתוחה ברעננה. קבוצה הטרוגנית של מתנדבים-מלאכים - דתיים, חילוניים, נשים, מוסלמים. כל אחד ואחת מהם מגיע מעולם אחר, מרקע שונה. כל אחד ואחת מסיבותיו הוא. מנהל בית ספר, דולה, מנופאי, מנהל יחסי ציבור, אינסטלטור, בלוגר של טיולים, עורך דין, טבח, איש סייבר ואבטחת מידע ועוד - כשהמכנה המשותף ביניהם הוא הרצון העז והבלתי ייאמן להקריב את נפשם ולתת מעצמם לטובת אחרים. להציל חיים ולקדם את המתים.

מתנדבי זק"א מתראיינים באולפני שה"ם באוניברסיטה הפתוחה

"שמי אלעזר, בן 27. בגיל מאוד צעיר נפלטתי מהמסגרות. היו לי שתי אופציות - ללכת לפשע או לעשות משהו עם עצמי. איכשהו נתקלתי בזק"א לפני 10 שנים, ומאז הם המשפחה שלי פשוטו כמשמעו. זה מקום שעיבצ אותי כמי שאני. האנשים שם עטפו אותי ממש כמשפחה. בזכותם אני היום יכול להגדיר את עצמי כבן אדם ערכי."

"שמי יוסי, אב לארבעה, מגדרה, עורך דין במקצועי. אני יוצא יחידה מובחרת בחיל הים ומשם אני מביא איתי את

מתנדבי זק"א מנקים את זירות הטבח בקיבוץ חולית. צילום: מישל אמזלג, לע"מ

כדי לאפשר חשיבה משותפת, תיאומים, ושיתופי פעולה בידע ובמשאבים. בפורום חברים אנשי יד ושם, הספרייה הלאומית, הארכיון הציוני, איגוד הארכיונאים, יוצרים דוקומנטריים, חוקרים, היסטוריונים, אנשי תקשורת, משפטנים, אנשי טיפול, אנשי הפקה וצילום ועוד. העדויות ישמשו להסברה, למחקר, לתחקיר ולתיעוד היסטורי שיהיה לו בודאי ערך בעוד שנים רבות. גם אני חברה בפורום כנציגת האו"פ ובמסגרתו אני מציעה את שירותי הצילום וההפקה באולפנים שלנו, לטובת גופים שמעוניינים לצלם עדויות.

נכון לכתיבת שורות אלה, חודשיים אחרי המלחמה, מתנדבי זק"א עדיין מסתובבים בשטח ומנקים. לכל פיסת דם יש נשמה. מלאכים שעושים עבודת קודש. חסידי אומות עולם.

מסירות טוטלית של מלאכים שב-7.10 עזבו הכול - את המשפחה, הבית והעבודה - והחלו לפנות חללים תחת אש, ביום ובלילה, מסכנים את חייהם ומחרפים נפשם בתחושת שליחות עליונה. עדויותיהם, כפי שנמסרו באולפנים שלנו, נמסרו בליווי של מטפלים מוסמכים לטראומה מטעם עמותת "עמך".

עשרות מיזמים עוסקים בשבועות האחרונים בתיעוד המלחמה - עדויות של שורדי המסיבה, ניצולים מהקיבוצים ומהערים, אנשי כוחות הביטחון, מפונים, משפחות של נרצחים וחטופים, אנשי זק"א ואחרים. התיעוד נעשה במצלמה, בכתב או בעל פה. לצורך כך הוקם בשבוע השני למלחמה, ביוזמת האגודה הישראלית לתיעוד בעל פה, פורום משותף למובילי יוזמות לתיעוד המלחמה עם מעל 260 חברים. פורום עצמאי של אנשי מקצועי שחברו יחד

פרויקט מיוחד באולפני הווידיאו של האוניברסיטה הפתוחה, בשיתוף מטה ההסברה האזרחי, תיעד את סיפוריהם של שורדי הטבח ב־7 באוקטובר ושל משפחות החטופים. הנה כמה מסיפוריהם. ראיינה: אפרת אברהם-ליבנה.

אני מסתכל על רון ויודע שהוא לא ישרוד את זה

יובל סימן־טוב מרחובות ותמיר לשץ מתל אביב הותקפו על ידי המחבלים בתום המסיבה, וניסו לברוח. רק אחרי שהצליח "לשכנע" את אחד המחבלים שהוא מת גילה יובל שנורה וחולצתו ספוגה דם. **רון ויינברג**, חברם השלישי, נורה בבטן, הספיק לומר 'אני מת' וגופתו נותרה מאחור. "אני לא יוצא מהלופ שחבר שלי נרצח מולי", אומר תמיר.

זמן שלא ראיתי אותו. אמרנו 'זואו', הוא מדימונה ואני גר ברחובות ואנחנו אף פעם לא נפגשים, דווקא במקום הכי אקראי הזה. התחבקנו וצחקנו דקות ארוכות. היה כיף לראות אותו.

"חזרתי לרחבה, תמיר ורון היו שם והלכנו לרקוד, בדקנו גם את הרחבה הקטנה ונכנסנו לאווירה. פתאום הייתה אנרגיה אדירה ממש ורקדנו עד שהבוקר התחיל לעלות וראינו את הזריחה.

"ופתאום התחיל רעש כמו פנצ'ר של רכב, ואז עוד קצת רעשים כאלה. ומהר מאד נפסקה המוזיקה ואמרו שיש טילים. והתחילו להגיד להישכב על הרצפה, והמון המון שיגורים ופיצוצים. אז שכבנו ליד הדברים שלנו ואמרנו: 'טוב, האירוע בעצם מבוטל'."

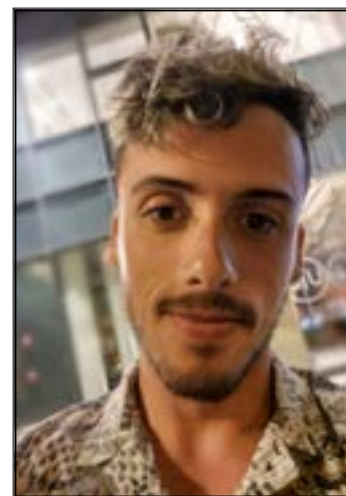
תמיר: "הרגשנו קצת פאניקה, באים לצאת החוצה. וכך במשך כמה דקות לא הפסיקו השיגורים, המון המון פיצוצים ואווירה של כאוס. ולאט לאט עברנו מתחושה של 'אוקיי, יש שיגורים, ואז רגיעה ואפשר להמשיך במסיבה' להכרה שזה לא מפסיק ותחושה מוחלטת של כאוס.

"בשלב הזה אנחנו מתחילים להבין שהמצב קצת יותר חמור ממה שחשבנו, אבל אנחנו עדיין בטוחים שזה רק טילים. ואנשים רצים בכל מקום בפאניקה, ויש שם איזה אלפיים

תמיר: "אני מתכנת בחברת היי־טק, ושנינו פריקים של מוזיקת טרנס. לרוב הולכים למסיבה אחרת, 'מירי במדבר'. הפעם היה לנו קצת יקר, אז החלטנו ללכת על משהו שכנראה היה זול יותר בכסף."

יובל: "קניתי כרטיסים כמה ימים קודם, בערך יומיים לפני שהתחילה המסיבה. התרגשנו מאוד. ואז ביום חמישי מתקשר אליי תמיר ומספר שחבר שלו מהעבודה שפגשתי כמה פעמים, רון ויינברג, מצטרף אלינו, וזאת הפעם הראשונה שלו במסיבת טבע.

"תיכננו לנסוע יחד ביום שישי בלילה, אז תמיר הגיע לאסוף אותי עם רון. נפגשנו וצחקנו על זה שאולי יהיו טילים. "יצאנו לעוטף, נסיעה קצרה יחסית. הגענו, פרקנו ציוד, והתמקמנו ליד הרחבה לטעום קצת את האווירה שם. המוזיקה היתה קצת אינטנסיבית, אבל היה כיף. "בערך בשתיים בלילה, אולי שתיים וחצי, הלכתי לשירותים ושם פגשתי חבר שלי מהצוות בשם מתן אחרי הרבה מאוד

רון ויינברג ז"ל

פסטיבל נובה, בקיבוץ רעים. צילום: באדיבות ליאב פרנקו ועידו דרבי

תמיר: "אז יצאנו החוצה והסתכלנו וראינו חור בין שתי מכוניות בשורה האחרונה, ואז אני אומר 'בואו ננסה לנסוע דרך שם', והגענו לכביש 232, 'כביש המוות'. בצומת אנחנו רואים ניידת משטרה ושטר שמכוון אותנו דרומה. ואנחנו לא מבינים. זה מחזה מוזר, שוטר שמכוון אותנו דרומה במצב כזה. "טוב, אז התחלנו לנסוע דרומה, וכל הדרך ממשיכים לשמוע טילים ולראות נפילות. ומתקשרים אלינו מהבית בלחץ, ואנחנו מרגיעים אותם שיצאנו והכול בסדר. שמנו קצת מוזיקה באוטו כדי להירגע. אבל ויז כל הזמן מורה לנו לנסוע צפונה, לא משנה מה - צריך לנסוע צפונה. אבל אנחנו ממשיכים דרומה לכיוון הגבול."

יובל: "התקשרתי למשטרה פעם, פעמיים - לא עונים. הטלפון מצלצל ומצלצל, ואף אחד לא עונה. החלטנו לנסות לחזור צפונה, בצומת הקרוב להסתובב. ואחרי שהתחלנו לנסוע צפונה, באמת, אחרי איזה דקה מגיעה מכונית לבנה

איש - שזה יותר מדי אנשים, ואחד מאנשי האבטחה אומר שיש לנו חמש עשרה שניות וחייבים לעוף משם כמה שיותר מהר, כי אני מניח שאסור יותר מדי אנשים במקום אחד."

יובל: "ואז מתחילים עוד פעם טילים, ופצמ"רים - שזה כבר משהו שאני לא רגיל אליו, ומוסיף אלמנט נוסף של פחד. יציאות החירום נפתחו ורון מתקשר אלי מהכניסה ואומר לי: 'שמע, מאבטח פה התחיל לצעוק על כולם, הם עלו על זה שיש פה מסיבה'. ואנחנו נעים לכיוון היציאה ונכנסים לאוטו והמסע מתחיל, כשהמוות איתנו. מסע המוות. "יוצאים החוצה, יש שורות ענקיות של מכוניות. היינו בשורה אחת לפני האחרונה, כלומר רחוק מהמסיבה. אנחנו באים לצאת החוצה ויש כאוס, ואנחנו שומעים כל הזמן הזה עוד ועוד פיצוצים לידנו: 'בום, בום, בום', ופאניקה, והאוטו עומד במקום, ואנחנו לא זזים, כשברקע הטילים לא מפסיקים. הבנו שחייבים לברוח מפה. בשלב הזה עוד חשבנו שזה רק טילים."

תמיר: "השעה היא שש וארבעים בבוקר, ואני עייף - לא ישנו כל הלילה - ודוהרים כי אמרו לנו שיש מחבלים, ואני רואה משהו באופק, מטושטש. כשמתקרבים רואים טנדר, ואנשים עם אופנועים וטרקטורונים. הכול מבולבל לי ביזרון, אבל מה שכן אני זוכר זה שהצבע שלהם היה שחור. היה מוזר שהם עמדו על הכביש עם שמונה אופנועים ושני טרקטורונים וטנדר אחד עם מקלע מרשים כזה. עומדים באמצע הכביש".

יובל: "תמיר אומר לי: 'תקשיב, אני חושב שאלה מחבלים'. כולנו באדרנלין של פאניקה. ואז המכה הראשונה של פיצוץ מתכת מהיריות. אנחנו מורידים את הראש, ומאותו רגע עשר שניות של ירי בלתי פוסק של תתי-מקלע, וקול של זכוכית נשברת, ושפשוף עיניים - עומדים שם מחבלים." "אנחנו שומעים המון המון רעש של פיצוצים, ואז שריקה ופגיעה במתכת. וממש מרגישים את זה מתוך הרכב בעוצמה. כאילו מיידים עליך אבנים. ורון אומר לי: 'אני מת'. כאילו זה סוריאליסטי שהוא פשוט אמר את זה. הוא פשוט אמר את זה כאילו זה משהו שקרה. ואני שומע אותו ומסתובב - ורואה שהוא ירוי בבטן, מכוסה דם מהברכיים עד הסנטר בערך." "אני ממשיך לנסוע, והם טובחים בנו בלי הפסקה, והרעש הזה של שריקות שעוברות ליד האוזניים. ולרגע חשבתי לדרוס אותם בהתחלה, אבל מהר מאוד אני אומר: 'אחי, הרכב לא עובד. שום דבר לא עובד, הדוושה לא עובדת'. וזה הרגע הכי מפחיד בעולם. זה רגע שבו אתה אומר 'אין טעם'. עצרתי את האוטו עם בלם היד אבל הוא המשיך להחליק לצד הדרך בשול, ואתה מרגיש כאילו אתה בשדה קרב בלי שום דבר בידיים.

"אנחנו פותחים את הדלת שלי, מהצד הימני ממשיכים להגיע מחבלים מהכביש שהוא שמולנו, ומאחורי הראש שלי יש גבעה חומה כזאת וממנה מגיעים שני מחבלים. זה נראה כמו מאית שנייה שאתה אומר 'אין סיכוי'. יש שישה מפה, ארבעה משם, ושניים משם. אני באמצע הכביש, חבר מת מאחוריי, טובחים באנשים לידינו." "והכדורים, נראה לי בלתי נשכח הסאונד הזה של השריקות ליד האוזניים, ליד הכתף, מאחורי הראש, אחד עבר לי ליד הפנים, אחד פגע לי בנעל. אני נשכב על האדמה, מצמיד את הראש לאדמה ולא זז. ובמרחק עשרים מטר ממני המחבל שהיה מאחורי הברושים ממשיך לצלוף לעבר

עם לוחית רישוי של המשטרה. ואנחנו הרכב היחיד על הכביש. עצרנו, והוא דופק לנו על החלון וצורח 'מחבלים'. וזה הרגע שבו אני מתחיל להרגיש שהסכנה אמיתית." "השוטר הזהיר אותנו ממחבלים שמגיעים מצפון, ואכן ראינו אותם מתקרבים. אנחנו שוב מתקדמים דרומה עכשיו בפול גז. המחשבה היא לברוח. אנחנו כבר מבינים שהמצב לא טוב, ואנחנו בורחים על החיים שלנו, עדיין לא מספרים לאף אחד בבית כי זאת סיטואציה של סטרס מוחלט".

אוהלים וחפצים אישיים שנותרו פזורים באתר פסטיבל נובה.
Eddie Gerald / Alamy Stock Photo צילום:

מבט על הרקס בשטח פסטיבל נובה לאחר המתקפת החמאס.
dpa picture alliance / Alamy Stock Photo צילום:

מימין לשמאל: יובל סימן-טוב ותמיר לשץ

ואמרו: 'חברה, אסור לצאת מהבית, להתחבא בממ"ד', ואני צורח, ואני בטוח שתמיר מת ורון מת. ואז תמיר מתקשר אליי, ואני עונה לו, ואנחנו בוכים את החיים שלנו על זה שאני חי, והוא חי, ובעיקר על זה שרון מת ברכב".

תמיר: "כל הזמן הזה הספקתי להציץ ברון אחרי שהתחילו לירות עלינו, והיה לי ברור שהוא לא ישרוד את זה. רון איבד הרבה דם, וכשאמר 'אני מת' אלו היו המילים האחרונות שלו. ומבחינתי עלטה מוחלטת, והגופה חטופה. אנחנו לא יודעים מה קרה שם, או שהוא מחרחרר למוות וחטוף. ואתמול בלילה לא יצאתי מהלופ הזה שאני לא מאמין שחבר שלי נרצח מולי".

יובל: "אחד הדברים הכי קשים היה לספר להורים שלו שאנחנו היחידים עם מידע על מה שהלך שם. הגענו למסיבה שלושה ויצאנו שניים".

הכביש, עובר לידי ומסתכל עלי מרחוק. הוא בטוח שאני מת, ופשוט ממשיך הלאה.

"אני פותח את קבוצת הוואטסאפ בטלפון שלי ושולח בכל קבוצה אפשרית: 'זה המיקום שלי חייבים לבוא להציל אותי'. ואני מרגיש שיש לי כאב חד בדיוק באמצע הגב. אני לא מבין, ומוריד את הסוּטשירט, ורואה שכולו מלא בדם. מוריד את החולצה - רואה שני חורים בחולצה. ואני חוטף את הסרט הכי גרוע בחיים שלי. אני שוב אומר: 'זהו אני מת, נגמר'.

"אני מסמן לג'יפ שעובר באחד הכבישים. הוא יוצא מהאוטו, דורך עליי את הנשק ושואל: 'איך קוראים לך?' אני אומר: 'קוראים לי יובל, אני מרחובות, אתה חייב לעזור לי. יורים עליי, פגעו בי, שני חברים שלי מתו, בבקשה תעזור לי'. הוא מכניס אותי לג'יפ, אין לי מושג מה קורה. הוא נוסע הכי מהר בחיים שלי, אולי שלוש או ארבע שניות. זורק אותי מהאוטו.

ואז מגיעים מלאכים - משפחת גוזאן, אבא ובן שאומרים שהם באים לקחת אותנו למושב שלהם. לקחו אותנו לבית

לכל העדויות

הייתה לנו תקווה שדן פצוע

עומר בן-נון, חברו הפצוע של דן אריאל ז"ל, ניסה להחזיק אותו בחיים במיגונית עד שהצבא יגיע. אבל אט אט הוא הלך ונרדם. אחיו, בן אריאל, נזכר באח הצעיר והמחוספס שטרף את החיים ונרצח אחרי לילה של ריקודים במסיבת הדמים ברעים. "איבדנו את התינוק של המשפחה, בא לי לראות בו דמות לחיקוי".

"הוא היה מוקף כל הזמן במאות חברים שאת חלקם אפילו לא הכרנו. הוא אהב מאוד לבלות, והיה לו חוש עסקי יותר מפותח משלנו. תמיד אמרנו שאנחנו נעבוד, והוא זה שיעשה את הכסף בסוף. היה לו חוש הומור, אהב מסיבות ובילה עם בנות, טרף את החיים. הוא החליט לדחות את הלימודים בעוד שנה. עכשיו בא לי לראות בו דמות לחיקוי, ללמוד ממנו איך להתייחס לחיים.

"ראיתי את דן בפעם האחרונה ביום שישי בערב. אחרי ארוחת הערב הוא נסע לפסטיבל נובה ברעים עם שני חברים, רון שמר ועומר בן-נון. הם הגיעו למסיבה בסביבות אחת בלילה בין שישי לשבת, וכל הלילה חגגו. רקדו, נהנו, שתו וצחקו.

"בבוקר, בסביבות שש וחצי, התחילו לדווח על נפילות באזור דן ושני חבריו הצליחו להיחלץ מהאזור עוד לפני שהמחבלים הגיעו, כשהטילים החלו ליפול. הם יצרו איתנו קשר בסביבות השעה רבע לשבע בבוקר והודיעו לנו שהם מתחילים לנסוע. "אמא שלי, שהיא בת קיבוץ שובל, אמרה לו שייסע לקיבוץ, בערך חצי שעה נסיעה משם. אז הם התחילו להתקדם עם האוטו דרומה על כביש עוטף עזה, ובגלל האזעקות עצרו שוב למנוחה מחוץ למחנה רעים, במיגונית שהייתה שם, וישבו וחיכו בעצם שהאזעקות ייגמרו.

"ואז בערך בשבע ורבע בבוקר הגיעה חוליית מחבלים לאזור ותקפה אותם. הם התחילו לירות עליהם ולזרוק רימונים ורימוני רסס לעבר המיגונית וחוררו את הרכב שלהם לגמרי. בשלב הזה עומר נפצע בקרסול ודן ככל הנראה חטף פגיעה לא קלה בפנים ובצוואר. שבוע אחרי המסיבה נודע כי גם רון שמר נרצח בידי המחבלים.

"הם שכבו כמה שעות במיגונית ולא יכלו לקום. דן גם לא כל כך הצליח לראות בגלל הפגיעה בפנים, אבל עומר

דן אריאל ז"ל

"אני בן אריאל, אח של דן אריאל, שנרצח בפסטיבל נובה ברעים. דן היה אח בין חמישה אחים. גר בתל אביב, השתחרר לפני שנתיים. בצבא הוא היה לוחם וחובש קרבי. במהלך השנתיים שהוא משוחרר דן הספיק לטייל בקנדה ובדרום אמריקה, לעבוד הרבה בתור ברמן, להיות עם חברים ולצאת למסיבות שהוא מאוד אהב. "איבדנו את האח הקטן שלנו, התינוק שלנו, של הבית, של המשפחה. קשה לנו להאמין שהאירוע הזה אמיתי. דן היה הצעיר בין חמישה אחים, וההפרש בינו לבניו היה תשע שנים. היינו ארבעה בנים ובת במשפחה, וחוף מדן כולנו תמיד היינו חנונים, לומדים בבית ספר ועושים מה שאומרים לנו. לדן תמיד היה יותר קשה בבית ספר, והיה לו יותר חספוס שלנו אף פעם לא היה.

בן אריאל

"לפי העדות של עומר, בערך חצי שעה או שעה אחר כך הגיעו כוחות של הצבא לחלץ אותם. החיילים לא ידעו מי נמצא במיגונית, וצעקו שיזדהו, ואמרו לעומר לזחול החוצה. ועומר אמר שהוא נמצא עם חב. ליתר ביטחון הם זרקו רימון הלם למיגונית, ואז עומר זחל החוצה ופינו אותו לבית החולים סורוקה. כשדן פונה הוא כבר לא היה בין החיים. "בשעה חמש וחצי בשבת הצלחנו ליצור קשר עם עומר. הייתה לנו איזושהי תקווה, לפי הסיפור, שאולי דן פונה לאחד מבתי החולים, ובגלל שהוא נפצע בפנים הוא שוכב בטיפול נמרץ או בחדר ניתוח. אז התחלנו לנסוע לכל בבתי חולים במרכז ובדרום וניסינו לזהות אותו. ראינו שם הרבה משפחות אחרות, חסרות אוניס, שניסו לעשות אותו דבר. ארבעה ימים לאחר מכן, ביום שלישי בבוקר, באו שוטרים לבית של ההורים שלי בשש וחצי בבוקר, והודיעו לנו שדן נרצח במתקפה ושזיהו אותו על פי תעודת זהות שהייתה עליו ועל פי דגימות דיי-אן-איי שנתנו במהלך הימים האלה".

מספר שהוא בעצם שכב על הרצפה ולא היה יכול לקום בגלל הפציעה שלו, ועומר פשוט המשיך לדבר איתו. אבל לאט לאט, ככל שעבר הזמן, דן אמר שהוא עייף ומנסה להירדם, ועומר ניסה להחזיק אותו ער, אבל לא כל כך הצליח. "בשלב מסוים, לא ברור אחרי כמה שעות, הגיעה חוליית מחבלים שכנראה לא ידעה על החוליה הראשונה. הם ראו את הרכב בחוץ ופירקו את כל התחמושת שלהם על הרכב, ואז נכנסו עוד פעם למיגונית, זרקו לשם עוד רימוני הלם ורסט. ובעצם אחרי שנגמרה להם כנראה התחמושת הם פירקו חלקים מהרכב והיכו אותם. עומר, בגלל שהוא היה במצב קצת יותר טוב, שכב עם הפנים לכיוון הרצפה והעמיד פנים שהוא מת. דן לא היה יכול לעשות את זה, אז כנראה הוא קצת זז, ואז כנראה רצחו אותו סופית.

רון שמר ז"ל

לכל העדויות

"קמתי בבוקר ואמרתי: 'בואנה, אני חי'"

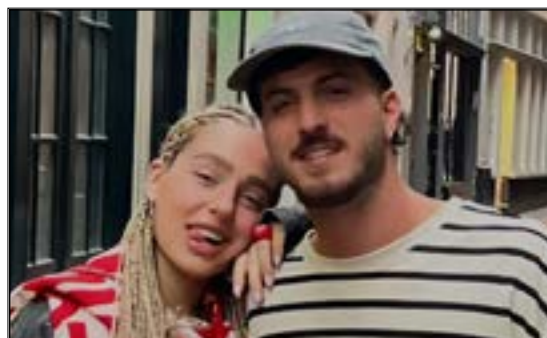
גל כץ, שחגג במסיבה ברעים, ניצל בזכות התושייה שלו ושל חברו, שהחליטו להסתתר ו"להיעלם" בתוך מטע לכמה שעות. לחבריו היה הרבה פחות מזל. "אני שואל את עצמי איפה אלוהים היה באירוע הזה? כי אני לא דתי, אבל כן מאמין שיש איזה צדק למעלה. ואני גם יודע שבסוף ננצח."

לאזור של הקמפינג. וכל הקסאמים עוברים לנו מעל הראש, גם מה שמכוון לתל אביב. הסתכלנו אל השמיים והבנו שבלגן, וחלק גם התחילו להילחץ, אבל חלק גם מצחקקים. היינו עדיין בסטלה מהמסיבה, ולוקח זמן לתפוס את גודל האירוע. "פתחו את יציאות החירום. התחלנו להתקדם לכיוון הרכב, וכשהגעתי לרכב הרגשתי ממש מאוד קלסטרופובי עם ה'בום, בום, בום' - פיצוצים מכל מקום. הבנתי שלהיות סגור באוטו, בתוך קופסת מתכת שיכולה להתלקח זה לא דבר נכון. אז אמרתי לחבר שלי: 'בוא נחכה רגע'. כי הרי מה זה טילים! בדרך כלל עשר דקות מתקפה ונגמה. נחכה עשר דקות בשטח פתוח עד שתסתיים המתקפה, ואז נלך.

"חיכינו וחיכינו, ואז פתאום הגיעו כמה אנשים שכנראה מתגוררים בעוטף, והתחילו לצעוק: 'כולם ללכת מפה, להתרחק', כי יש התרעה לחדירת מחבלים. ואני חייב להגיד שגם מזה לא נלחצתי מדי. שירתתי בגולני, ותפסתי קו בנחל עוז, ואני יודע מה זאת חדירת מחבלים - מחבל שניים וזהו, בלי יותר מדי אמצעים. מורידים אותם והסיפור נגמר. לא מדובר באירוע כל כך חריג.

"התחלנו להתקדם עם הרכבים לכיוון היציאה, התנועה הייתה מאוד מאוד כבדה, ופאניקה מתגברת, ועוד צרחות. ואחד שאומר שירו בחברה שלו, ואתה לא יודע למי להאמין, ונהייתה אווירה של כאוס. ופתאום אני רואה בקבוצה של החברים שלי בוואטסאפ, שלמרות שמדובר בשעה שבה כולם ישנים בשבת, הם שלחו סרטון ש'הפך' אותי לגמרי - הסרטון משדרות, שרואים את המחבלים, ממש איזה חמישה-שישה מהם נוסעים בשדרות.

"בשנייה הזאת אני מבין שקורה משהו שבחיים שלי לא קרה. ויש לי ממש צמרמורת, ואני מתחיל מוכוון להילחץ. ואני קולט שאני בלב האירוע, ומתחיל לשמוע גם יריות של קלצ'ניקוב

אריאל ביטון ז"ל ועדן בן רובי ז"ל

"אני גל כץ ממושב גאליה. המסיבה הזאת הייתה אחת מהרבה מסיבות שאני הולך אליהן כבר כמה שנים. אני מאוד אוהב את הסצנה הזאת, את הז'אנר הזה. יש למסיבות הללו משמעות מאוד עמוקה מבחינתי כבר שנים. החלטנו ללכת די ספונטנית. אני ועוד חבר הגענו עם הרכב ונפגשנו עם עוד זוג חברים שקבעו איתנו שם. **עדן בן רובי ואריאל ביטון** זיכרונם לברכה. "הגענו למסיבה באזור ארבע בבוקר והתמקמנו שם. התחלנו לאכול משהו ולשתות. לאט לאט הגיעה הזריחה, והייתה תחושה טובה. כשהשמש עולה, בעולם שלנו, של הטראנס, המסיבה מתחילה תכלס. "פתאום, תוך כדי, אני קולט כמה אנשים מאחוריי מסתובבים. ראיתי כמה יירוטים של טילים על ידי כיפת ברזל, אמרתי: 'הכול טוב'. לא התרגשתי מזה. מדובר בהפקה גדולה, שקיבלה את כל האישורים, ואם יהיה משהו חריג יפנו אותנו. אפילו זרקתי משהו בצחוק, והמשכנו לרקוד בכיף בלי להתרגש מהרעש. כי בסוף זה לא חדש לנו הסיטואציה. "ואז התחילו להגיד לנו 'צבע אדום', ו'כולם לשכב עם הידיים על הראש ולהיות קשובים'. התחלנו לפנות את המקום וללכת

גל כץ, בתמונה התחתונה, בזמן שהסתתר בשיחים

חושב לעצמי: 'איפה אלוהים היה בסיפור הזה?' אני לא אדם דתי, אבל אני כן מאמין שיש שם משהו למעלה, ויש צדק בעולם. ואני לא מבין איך הוא נותן לזוועות כאלה לקרות. אני לא מבין איך העולם התקדם אל מכוניות שנוסעות על חשמל, אבל אין כוח שיכול לעצור דברים כאלה.

"יש הרבה שחקנים ואנשים שמפיצים 'פייק ניוז' בעולם, שאומרים שהדבר הזה לא קרה. יש אנשים שמצדדים בפעולות של החמאס. אני לא מבין איך אפשר לצדד באנשים שהם הרבה מעבר למפלצות. שייכנסו ויראו איך החמאס משאיר גופות. מה הם עשו לחיילים שלנו, לתינוקות, מה הם עשו לנשים שלנו.

"כי אנחנו הישראלים - כל אדם שהולך אפילו אם מדובר באדם אחד, זה משפיע על כל המדינה בצורה כזאת או אחרת. יהודים יש בסך הכול 15 מיליון שנלחמים על פיסת אדמה מאוד קטנה. מוסלמים יש מיליארד וחצי. אנחנו לא רוצים לכבוש, רוצים לחיות את החיים שלנו. ואנחנו ננצח בסוף. אנחנו עם הראש למעלה. ולא משנה מה יקרה, אם זה שואה או גירוש ספרד, הנבלות האלה בחיים לא יצליחו לעצור אותנו."

לכל העדויות

מרחוק, ומפלט הלחץ כל הזמן עולה ועולה ועולה. ואני שומע אנשים מספרים שנתקלו במחבלים.

"עזבנו את הרכב, השארנו אותו מונע, ופשוט התחלנו לרוץ כמו מטורפים, לרוץ על החיים שלנו. ואני רואה אנשים בורחים על חייהם באמוק, ולא יודעים לאן. ואני כל הזמן מנסה לשמור על קור רוח. התאמנתי על זה בשנים האחרונות, אחד הלקחים הכי חשובים שלי לחיים הוא שלא משנה כמה קשה - אף פעם לא להתעצבן, תמיד לקחת החלטות בראש צלול. ואולי זה עיקרון שבאמת הציל אותי. כי ידעתי שאם אני אמשך לרוץ סתם בפאניקה, בלי היגיון, הסיכויים שלי ירדו.

"אז אמרתי לחבר שלי: ניכנס פה לאיזה מטע, פשוט נייעלם לכמה שעות. אז נכנסנו למטע ונשכבנו שם. נכנסנו יחסית עמוק בין שני עצים. שכבנו שם כמה שעות, וזה מה שהציל אותנו בגדול. חמש-שש שעות אפילו לא דיברנו, פשוט רצנו עם המחשבות שלנו. ואתה לא יודע מה יקרה - אם עוד חמש דקות מישהו יגיע ויכוון לך נשק לפה או שייפול ארפיג'י ליד הראש שלך. אתה פשוט לא יודע מה יהיה. ניסינו לשמור על שקט, כשברקע לא מפסיקות האזעקות והנפילות והיריות.

"לא היה לנו בעצם מה לעשות, חוץ מלהתקשר באמצעות הטלפון לאנשים להודיע שאנחנו בסדר. אז שלחתי מיקומים, והתכתבתי עם אנשים, וזה נתן לנו תקווה. אבל תוך כדי גם צפיתי בסרטונים. וראיתי חיילים נחטפים, וחיילים שחוטמים בחדרים שלהם, וזקנות שנלקחות. ואני תופס, לאט לאט, את גודל האירוע. שאני באמצע הדף של ההיסטוריה.

"אחרי איזה ארבע-חמש שעות שאנחנו שוכבים שם, פתאום ראינו משהו רץ לידנו. זיהינו שהוא בליין, בלונדיני כזה. קראנו לו לבוא להיות איתנו, כי התברר שהוא התחבא לבד כמה שעות שם. אחרי זמן מה שמענו קול של כריזה של משטרת ישראל: 'כולם להגיע לפה'. חשבנו שזה חילוץ, והתחלנו לרוץ כמו פרטיזנים. לרוץ, לרוץ, לרוץ. אבל לא מצאנו שום ניידת, ובגלל שאלו שורות מטעים באלכסון גם התחלנו ללכת לאיבוד.

"נשאר לי רק אחוז אחד של סוללה בטלפון, וכשקלטנו שהמשטרה לא שם, רצנו חזרה לכיוון שממנו באנו, למקום הכביכול בטוח. אז זיהינו מרחוק שני מגן דוד, שני רכבי סיוור. התקרבו אליהם, וכשעלינו על הטנדר הבנו כמה בזול יצאנו. היו לי שני חברים, בני זוג באזור של החניה שהחלטתי להתקשר אליהם. תפסתי את עדן, הבחורה, ושאלתי: 'מה איתכם, איפה אתם?'. היא אמרה שהם בתוך מיגונית, ואני אומר בראש שלי: 'איזה כיף להם, הלוואי שהייתי איתם'. לא תפסתי. בדיעבד התברר ששניהם לא יצאו מהאירוע הזה בחיים...

"קמתי בבוקר, אמרתי לעצמי: 'בואנה, אני חי'. ואני מתבונן בטלגרם ורואה דיווחים: כמה אנשים, כמה תינוקות, ואני

חלום בלהות שאין מילים לתאר

עומרי שתיוי נע בין תקווה לחוסר אונים בהמתנה למידע על אחיו הנעדר, **עידן שתיוי**, בן 28. "הוא ילד מדהים, חובב טבע. השיחה האחרונה שלו הייתה עם בת הזוג שלו בשבע בבוקר, ומאז לא שמענו ממנו. יש לי כל הזמן גלים כאלה של רגשות חזקים שמציפים אותי, ולפעמים כאבים קשים מאוד בבטן".

"הוא עסק בצילום חובבני, ולמסיבה הוא הגיע בתור צלם, אבל גם בשביל לבלות. אחותי ביקשה ממנו הרבה פעמים שלא ילך למסיבה, ושנלך ביחד לים ביום שבת. בשבע בבוקר התעוררנו לתוך אזעקה, ארוסתי ואני. זה היה מבהיל מאוד, וחזרנו לישון. ואז התעוררנו שוב, וקיבלתי הודעה שעידן באיזו מסיבה.

"משם התחיל איזשהו חלום בלהות שאין מספיק מילים בלקסיקון בכל השפות בעולם, כנראה, כדי לתאר אותו. השיחה האחרונה של עידן הייתה בשבע בבוקר עם בת הזוג שלו. הוא אמר לה שהמסיבה בוטלה בגלל הפגזות ואזעקות, והוא מגיע הביתה. וזאת הייתה הפעם האחרונה ששמענו ממנו.

"את המיפוי של המסיבה הזאת הצלחנו לעשות בעזרת חברים שהיו איתו שם. הקמנו מעין חמ"ל כזה בבית. החברים של עידן שהיו במסיבה וניצלו, עברו גם הם סיוט, אבל הצליחו איכשהו לצאת אחרי יום שלם של מאבק. הם מספרים שעידן היה צריך לחזור עם חבר ברכב שלו, אבל הוא לקח רכב של מישהו אחר שלא היה כשיר לנהוג. הוא העלה איתו עוד מישהו, אז הם היו ארבעה לכל הפחות. הוא הציל מישהו, כי תמיד עידן חשב על אחרים. ומהרגע שהוא יצא אבד איתו הקשר.

"מה שאנחנו יודעים שקרה זה שהוא ניסה לברוח לכיוון צפון, לכיוון הבית. וככל הנראה חמאס חסם את הציר ברירות. אז עידן פנה לכיוון דרום וגם שם, לאחר ארבעה קילומטר, התקילו אותו שוב כוחות של חמאס שהגיעו כנראה מציר כיסופים.

"ראינו תמונות של הרכב, תמונות נוראיות - יריות משני הצדדים, דם בתוך הרכב. רואים את הבליסטיקה שירו

עידן שתיוי, חטוף בעזה

"שמי עומרי שתיוי, אח של עידן שתיוי. עידן נעדר כבר שמונה ימים מיום שבת. עדיין מקווים לטוב, מאוד מבולבלים. עידן ילד מדהים, הוא בן 28. רק שבוע לפני שזה קרה הייתה לי איתו שיחה על כמה הוא רוצה לעשות אימפקט בעולם, כי הוא לומד קיימות, ובדיוק נרשם להתנדבות לעזור לילדים רעבים באפריקה. הוא חיכה לנסוע עם המשלחת הזאת.

"עידן הוא ילד שאוהב טבע, אוהב מאוד בעלי חיים. שבוע לפני המקרה הוא אימץ כלבה מכפר ערבי בצפון. היא עדיין מחכה לו. הוא אוהב את האדמה, את הנחלים, את המסלולים בארץ. ילד של המון חברים, המון אנשים שאוהבים אותו.

עומרי שתיוי

הרחוק: על הביטחון, על האמונה ועל האמון. זה בא לידי ביטוי בחוסר אונים. אז יש כל הזמן מין גלים כאלה של רגשות חזקים. הגוף מגיב בצורה לא צפויה. פתאום יכול להיות צחוק, ואז בכי מאוד חזק, וכאבים ממש פיזיים בגוף, בעיקר באזורים של הבטן. אלה דברים שלא חשתי בעבר. "אמא בוכה המון, גם לא מצליחה לעכל את זה, לא רוצה להאמין. יצא לי להיות בכמה חמ"ל סייבר, פעילות שעושים בהשוואה של תמונות. אני כבר לא יודע מה עדיף שיהיה - חטוף או הרוג? כי הזוועות שראיתי בתמונות מהחמ"לים האלה - אין מספיק מילים בלקסיקון בכל השפות בעולם כדי לתאר אותן.

"הרבה פעמים אומרים את המשפט 'אין אמת אחת'. ובאמת אין אמת אחת - החיים של אנשים שם שונים מהחיים שלנו. יש אמת ודאית - שנעשו כאן זוועות ופשעים שכנראה לא יימחקו לדורות. אם רואים שחמאס, וגם העזתים עצמם - אזרחים שהגיעו פנימה, רוצחים תינוקות בדם קר בידיים שלהם, לא יכול להיות כאן פייק".

עליהם משני הצדדים, וגם מהפרונט. הרכב במצב 'טוטאל לוס' מוחלט, גם התנגש בעץ. משם אנחנו לא יודעים מה קרה עם עידן. יכולות להיות המון אפשרויות: שהוא חי וברח, או שהוא עדיין מסתתר, או שברח ונתפס ולקחו אותו משם, או שהוא מת וחמאס לקחו את הגופה שלו. באמת המון אפשרויות, וחוסר הוודאות הוא עצום.

"אני כל הזמן אומר שנעשה ככה מדי בוקר, איזה יומן מסע של הדבר הזה. לכתוב קצת, כי זה לא משהו שהנפש מסוגלת לעכל. אני מאמין שיש לנו שלושה רבדים: הגוף, הנפש והרוח. אז הנפש לא מסוגלת להבין את זה; והגוף גם לא מצליח לעכל דבר כזה; אז מה שנשאר זאת הרוח. ככה אני מנסה להאמין בזה - שיש איזו ישות או אנרגיה עליונה המכוונת את הדברים האלה, ושיש ניסים. ומי כמונו בעם היהודי יודע שהיו ניסים.

"ויש מצב שאין הלימה בין מה שהלב מרגיש ומה שהראש חושב לבין מה שהרוח מאמינה בו, וזה יוצר קונפליקט פנימי מאוד חזק שקשה מאוד להתמודד איתו. אני לא יודע להגיד מה ההשלכות של המצב הזה על הטווח

לכל העדויות

אני זוכרת שרקדנו ואמרנו כמה יפה פה

נועם אבטליון איבדה במסיבת הדמים ברעים שלושה מחבריה, **אלון ורבר**, **גיא אילוז** ו**שחר גינדי** זיכרונם לברכה. חבר נוסף, **אלמוג סרוסי**, חטוף בעזה. היא מתפללת שהוא עדיין בחיים. "אנשים שהיו חלק אינטגרלי מחיי אינם. מי שטוען שזה לא קרה מוזמן לבוא ולראות את גודל השבר ואת הדמעות שיש בדרום".

"אני נועם אבטליון, אני גרה ברעננה עם בן הזוג שלי אביב. הבית שלנו נורא פתוח וחברים תמיד באים אליו, כדרך קבע. ב-7 באוקטובר הייתי ביחד עם אביב ועם החברים אלון וגיא במסיבה ברעים. אביב והחברים שלו הולכים לסצנת המסיבות הזאת באופן קבוע. הם מאוד אוהבים את זה. מדובר בעולם של שחרור מבחינתם, של אהבה, של ריקוד ושל חופש.

"אני זוכרת שבמסיבה חזרנו לרקוד ברחבה לקראת הזריחה. אמרו לי שלהיות ברחבה בזריחה זאת חוויה שאסור לי לפספס. רקדתי עם חברה שעבורה זאת הייתה אחת המסיבות הראשונות. היא הגיעה עם בן הזוג שלה, שהוא גם חבר שלנו, ואני זוכרת שרקדנו והסתכלתי עליה וחייכנו. ואמרנו: 'איזה כיף שאנחנו פה'.

"אלון בא לידי והצביע אל השמיים, כאילו מראה לי משהו. ואני מסתכלת, ואני לא מבינה. כאילו 'וואו איזו הפקה, יש פה זיקוקים!' ואז הוא אמר לי שאלו יירוטים של כיפת ברזל. ואנחנו רואים מעלינו מטח שלם של טילים ופיצוצים שנשמעים כל פעם יותר ויותר קרובים.

"גיא ואלון יצאו ראשונים לכביש הגישה, אלמוג שני ואנחנו שלישיים, כשבינינו היו כמה רכבים. פתאום שמענו צרור יריות בלתי פוסק שנשמע קרוב להפליא. ומישהו צעק: 'יורים על חברים שלי, יורים על חברים שלי'. לא ברור מה קורה, ושומעים יריות מכל כיוון, טילים שנופלים מקרוב ומרחוק, ועוד יירוטים מעל הראש.

פסטיבל נובה, בקיבוץ רעים. צילום: באדיבות ליאב פרנקו ועידו דרבי

גיא אילוז ז"ל

אלון ורבר ז"ל

נועם אבטליון

היה שער למושב תקומה. זחלנו מתחת לשער של היישוב, רצנו, ודפקנו על הדלת הראשונה שראינו. פתח אותה אבא מבוהל שלא הבין מי אנחנו. אמרנו שברחנו מהמסיבה וצריכים מקלט. הוא הכניס אותנו, ארבעה חברה. "אלון נרצח, אלון ורבה. ושחר גינדי גם נרצחה. גיא אילוז נחטף ונרצח בשבי החמאס, ואלמוג סרוסי עדיין חטוף. אנשים שטוענים שזה לא קרה מוזמנים לבוא ולשמוע את הסיפורים ולראות את התמונות מימי השישי ומימי הטיולים בצפון, ולראות שאנשים שהיו חלק אינטגרלי מחיי אינם.

"הם מוזמנים לבוא ולראות את גודל השבר ואת הדמעות שיש שם בדרום, לשמוע את העדויות שנשארו בטלפונים של שחר הפצועה ואלמוג שמטפל בה. אני לא חושבת שאפשר להיות בן אדם ולהגיד שדבר כזה לא קרה. זה כמו להכחיש את השואה. אנחנו עדיין מחכים לאלמוג. מתפללים שהוא בסדר איכשהו. לא שלהיות חטוף זה בסדר, אבל שהוא חי ושהוא יחזור."

אלמוג סרוסי, נחטף לעזה ושחר גינדי ז"ל

"עזבנו את האוטו. לא לקחנו איתנו כלום. רק לקחתי ביד את הטלפון. היו שם אנשים בהיסטריה מוחלטת: צורחים, בוכים, מתמוטטים, לא יודעים לאן ללכת. בצד השני של הכביש

לכל העדויות

צלצלנו למשטרה, לחיל האוויר, אך איש לא היה יכול לעזור

רון פרגר שכב במשך שעות בתוך בור, מתחת למטח אינסופי של יריות, וחיכה להצלה. "שמעתי בנות צועקות 'אונסים אותי, אונסים אותי', ואתה שוכב חסר אונים ולא יכול לעשות כלום". ההצלה הגיעה בסוף באמצעות המלאך, אל"מ (במילואים) ליאון בר (בן מוחה) ז"ל, שנהרג ביומה השני של הלחימה אחרי שהציל עשרות מהתופת. "בזכות האיש הזה קיבלנו את החיים שלנו בחזרה. בזכותו אני יושב כאן".

להם את הסיטואציה וגורם להם לקחת את התיק שלהם ולהסתלק.

"השארנו את כל הציוד שם והתחלנו לרוץ לכיוון האוטו שלי. נכנסנו פנימה והתחלנו לנסוע דרך השטחים הפתוחים. אני מנסה לעקוף את הפקק שנוצר בתוך החולות. וכשאני מצליח להגיע אל הכביש, עומדים שם שוטרים בכניסה ומכוונים אותנו ימינה. אבל ימינה זה לכיוון העוטף. עשינו פרסה והתחלנו לנסוע צפונה.

"אני נוסע קילומטר וחצי בערך, עד שאני שומע צרורות של יריות ושניים-שלושה רכבים שמסמנים לי: 'תפרסטו, תפרסטו, יש פה מחבלים'. זה הרגע שאני בעצם מבין שהאירוע הזה הוא כבר לא רק טילים, אלא בעצם מחבלים. בלי לחשוב פעמיים אני עושה פרסה עם אותם שני רכבים, ותוך כדי אני רואה מלפניי שוטר עם פצע ירי שמתקדם לכיווננו, וגופות של המון אנשים שפשוט שוכבים שם.

"המשכתי לנסוע חזרה לכיוון העוטף, עד שנתקלתי שוב ביריות, הפעם הרבה יותר קרובות ובצרורות חזקים יותר. כולם נתקעו בפקק, כולל האמבולנס, אף אחד לא יכול לצאת לשום מקום. פשוט מלכודת. ברגע זה אני מבין שאם אני נשאר באוטו, מספיק שאוטו אחד יתפוצץ, וכל הרכבים בעקבותיו. אני מבין שזה הזמן שלי להסתלק מכאן ולהתחיל לרוץ. אני צועק על החברים שלי לצאת מהאוטו.

התחלנו לרוץ לעבר שוטר שאנחנו רואים אותו עומד בצומת המרכזי מול המסיבה. הוא בעצם הבן אדם היחיד שאני מזהה בעין שיש לו אקדח ושהוא יכול להחזיר אש. אנחנו נעמדים כזה קצת מאחוריו, קצת לידו, מנסים להבין מה לעשות ומה הלאה, וכולם בחוץ בורחים ומסתתרים, ויוצאים מהרכבים ונוטשים אותם. והיריות מצטמצמות עלינו - יותר

"אני רון פרגר מנתניה. הגעתי למסיבה מהבית עם שני חברים בסביבות חצות. הצטרפנו שם לחבורה של 12 איש והתחלנו לארגן את הציוד שלנו מתחת לעצים - פתחנו מחצלת, סידרנו כיסאות, ולאט לאט התחלנו בעצם להיכנס לאזור של המסיבה ולהכיר את האנשים שהיו שם. האווירה הייתה נפלאה.

"עד השעה ארבע בבוקר המסיבה התמלאה בכמות מטורפת של אנשים. שתי במות ענקיות, שתי רחבות, אזור ענק מתחת לעצים. בשש בבוקר התחלנו לראות את הזריחה האדומה, ואנחנו שומעים את הדיג'יי קורא לנו להגיע, ואנחנו רצים, ורצים, ופתאום, תוך כדי ריצה, אני קולט המון אנשים עומדים ומסתכלים על השמיים בצורה די מוזרה. ואני לא מתייחס לזה כל כך, ממשיך להתקדם לרחבה כדי לרקוד, אבל אנשים ממשיכים להסתכל על השמיים ככה מוזר. אז הסתכלתי למעלה גם אני, וראיתי נקודות של אור. חשבתי: 'טוב, אולי זה זיקוקים'. לא עלה בדעתי שאלה בכלל טילים.

"יופה בבת אחת הכול כבר התחיל לקרות. שנייה אחרי המוזיקה נכבית, ואנחנו מבינים שיש עלינו מטח כבד של אש, המון רקטות באוויר, מאבטחים ושוטרים צועקים 'צבע אדום, צבע אדום, זה לא תרגיל, תשכבו על הרצפה, תשתטחו, תתפזרו, תתפצלו, תרוצו לכל כיוון'. הם בעצמם לא ידעו מה לעשות, כי זה קרה מהרגע לרגע.

"זאני מוצא את עצמי רץ לאזור של התיקים שלנו, שם אני פוגש המון בנות וחברים שהיו איתי בהודו לפני כמה חודשים, שלא ראיתי אותם כל המסיבה. ופתאום אני מחבק אותם ומרגיע אותם, כי הם עומדים שם בלי לזוז. אז אני פשוט מחליט שאני כרגע תומך בהם ומסביר

רון פרגר

ושומעים את היריות מעלינו. ידענו שאם אנחנו יוצאים מהבור הזה, אנחנו נהרגים במקום. וככה ארבע וחצי שעות שוכבים בלי לזוז. אחרי חצי שעה אני איכשהו מצליח להסדיר את הנשימות שלי ולהחזיר את השליטה העצמית. היריות פוגעות בענפים מעליי.

"אני שומע חבורה של בנות, הן היו שלישייה. לדעתי הן פשוט חולפות מעלינו מנסות לברוח ככל הנראה אל האוטו שלהן ונתקלות במחבלים מלמעלה. הן צועקות 'בבקשה, בבקשה, אנחנו מתחננות, לא עשינו כלום', ותוך שנייה אנחנו שומעים ארבע יריות ופשוט שקט מוחלט. ואז עוד בנות שצועקות מתוך השיחים, 'אונסים אותי, אונסים אותי, תעזרו לי, תעזרו לי' ואתה מסתתר ואתה בחוסר אונים מוחלט ואתה פשוט לא יכול לעשות כלום. כלום. אין לנו נשק, אנחנו חסרי אונים, אנחנו מסתתרים ואנחנו בתוך כל התופת הזאת."

"אני שולף את הטלפון הנייד ומתקשר למשטרה. מסביר להם את הסיטואציה שלי, שאני שוכב עכשיו מתחת ליריות, שיש פה המון הרוגים ופצועים, ושצריך עזרה כי אנחנו צריכים חילוץ במייד. והם שולחים לי קישור שבעזרתו אני מסמן את המיקום שלי. והם אומרים שלצערם אין כרגע מה לעשות, הם העבירו את המיקום הלאה. 'שמור על עצמך ותהיה חזק'."

קרוב, יותר קרוב. עכשיו הן כבר מתחילות לשרוק לידינו. התחלנו לנוס על נפשנו לתוך השטחים הפתוחים.

"ברגע שאנחנו בעצם מתחילים לרוץ לתוך השטחים, עם כל העדר של החבר'ה מהמסיבה, אנחנו מצליחים לגלוש לתוך ערוץ נחל יבש שאפשר להסתתר בו. אנחנו מסתתרים כמו יהודים בשואה ומחכים בעצם שהמצב בכביש למעלה, מהיכן שברחנו, ישתפר. אבל המצב רק מחמיר כל הזמן - יריות באוטומט, פיצוצים של רימונים, ממש רעש תופת באוויר. ואנחנו מסתתרים, מתחילים לקבל פרופורציות של גודל האירוע המטורף הזה.

"השעה כבר שמונה בבוקר, אני מתקשר לאמא שלי ומודיע שאני נמצא במסיבה בדרום, שאני נמצא במקום מוגן, שיש טילים עלינו. אני אומר לה שתיכנס לממ"ד, שתשמור על עצמה, שלא תצא מהבית. לא מספר בכלל על היריות; רק אומר לה שיש טילים, אבל אני מוגן.

"ממש אחרי כמה דקות, אנחנו נתקלים בהם, מחבלים שירדו למטה וחייפו על מי לירות. אנחנו רצים קדימה בלי להסתכל אחורה, ותוך כדי ריצה אנחנו שומעים את כל מי שלצידנו צועק ונופל, ואנחנו ממשיכים לרוץ. זה הרגע שבו החברים מתפצלים - לא היה לי מושג איפה הם נמצאים, ולהם לא היה מושג איפה אני נמצא.

"אני מגיע עם עוד שישה חבר'ה שאני לא מכיר לתוך ואדי כזה, מין בור מכוסה בענפים, ואנחנו נשכבים שם. כולם פשוט שוכבים כמו גופות. לא מוציאים מילה מהפה.

לכל העדויות

אל"מ (במילואים) ליאון בר (בן מוחה) ז"ל

אל"מ ליאון בר (בן מוחה) ז"ל הוא אחד מגיבורי אירועי 7 באוקטובר. כשהתחילו להתברר ממדי האסון בפסטיבל נובה הוא עלה על הרכב ויצא לשטח באופן עצמאי שם התחיל לפנות צעירים. למחרת הוא נסע שוב, ביחד עם בנו עומר, והמשיך לפנות פצועים וגופות. בפוסט קורע לב סיפר עומר על שעותיו האחרונות בשדה הקרב:

"אבא שלי גיבור", הוא כתב. "אבא שלי הקדיש 26 משנותיו הטובות למערכת הביטחון בתפקידים קרביים עד הצמרת. הקריב שתי ברכיים שנקרעו, שמיעה שנפגעה, מוכר כנכה צה"ל. אין בכיר שלא שמע את שמו. אין אדם ששירת בצנחנים בתקופת רצועת הביטחון בלבנון שלא ידע. אמיץ, טוב לב, ידי זהב. אין אבות כאלה.

"אבא שלי מיוזמתו האישית, עלה על מדים ועל קסדה, ונסע בלי לחשוב ובלי למצמץ. מ-09:00-16:00 לא הפסיק לפנות פצועים. ברזילי. סורוקה. קפלן. עשרות על עשרות פצועים. זה אבא שלי".

ליאון, בן 53 במותו, היה תושב גדרה. הוא הותיר אחריו אישה, עינת, ושלושה ילדים: עומר, ניב ועידו. בזכות תושייתו ואומץ ליבו ניצלו חייהם של עשרות אנשים. לבסוף, הכדורים של המחבלים השיגו גם אותו. יהי זכרו ברוך

שמולי, את כל האכזריות ואת הטבח האיום והנורא שהסתתרנו ממנו למטה. ואני רואה מולי איש בערך בן חמישים, עומד עם מדי צה"ל, בלי נשק, בלי דרגות. פשוט מלאך משמיים שהגיע עם הג'יפ הפרטי שלו ופשוט מעמיס פנימה תשעה-עשרה אנשים, כולל אותי, ומחלץ אותנו דרך הפרדסים עד לצומת נתיבות.

"זה הרגע שאני מבין שאני יוצא מזה בחיים. והוא אומר לנו: 'קחו את הטלפון שלי, תתקשרו הביתה ותגידו לאמא שלכם שאתם מגיעים הביתה לארוחה'. והוא עושה סרטון לאשתו ומבקש ממנה לא לצאת מהבית. ואנחנו אומרים לו: 'תודה, תודה, תודה, תודה'. בזכות האיש הזה, שקוראים לו ליאון בר (בן מוחה), אלוף משנה במילואים, קיבלנו את החיים שלנו. בזכותו אני יושב כאן.

"לצערי, ליאון נהרג ביום השני של המלחמה. במשך יומיים הוא פשוט חילץ עשרות נפשות וגופות, כל מי שהוא רק יכול היה להעמיס אותו ולהוציא אותו משם. הוא הוציא אותי מתוך שטח אש, בלי אקדח, בלי שום נשק. פשוט יצא ונכנס, יצא ונכנס.

"מעכשיו החיים לא יהיו אותו דבר. התפיסה שלי את החיים והחשיבה שלי עליהם השתנו. לצערי איבדתי כמה חברים לפני המקרה הזה בחיי, וחוויתי את הטראומה, את ההרגשה הזאת, אבל לא בסדר גודל כזה, ולא באירועים כמו מסיבות שבהן אני מבלה כל כך הרבה שנים, שהן המפלט שלי, גן העדן שלי, המקום שהכי טוב לי בו. ופתאום כשקורה דבר כזה - הוא משנה הכל".

"אני לא כועס עליהם, אבל אני מרגיש שאיבדתי את האופציה לתקווה שהייתה לי. מעכשיו זה פשוט חוסר אונים מוחלט. ככה שעות אנחנו שומעים אותם ממשיכים להתקרב ולהתקרב. התקשרתי גם לחיל האוויר, שירתתי שם, וניסיתי לבקש מהם עזרה, שישלחו מסוקים או חילוץ. ידעתי שזה כבר מקרה של חיים ומוות ואין לי מה להפסיד. וגם הם בהתחלה לא הבינו כנראה את גודל האירוע והפנו אותי חזרה למשטרה.

"בשלב הזה הטלפון שלי נכבה, אז ביקשתי מעמית גיננסקי, הבחורה שלידי, שתיתן לי את שלה, ושוב התקשרתי למשטרה והתחננתי. אמרתי לבחור שם שהוא הגורם השלישי או הרביעי שאני מדבר איתו, ושאנחנו כבר חמש שעות מתקשרים ומבקשים, והוא אומר: 'אני מצטער, תשמור על עצמך, אין לי מה לעשות, אין לי מה לעשות'. ואז אני מבין שזהו זה. נגמר. אני שוכב שם ומתחיל להירדם, מאבד כוחות. הפסקתי להתייחס ליריות, פשוט נהייתי אדיש.

"עברה עוד שעה וחצי, ופתאום אנחנו שומעים מישהו צועק לנו: 'יהודים, יהודים'. אנחנו ממש פחדנו שזה מישהו מהמחבלים, אז המשכנו לשכב בשקט. כמה שניות אחרי כן אנחנו שומעים מלמעלה: 'יהודים, אם אתם פה תצאו מהר מהשיחים, הגיע לפה חילוץ. תרוצו, תרוצו'. אנחנו יוצאים ומתחילים לרוץ. עמית שלידי פשוט נעצרה באמצע, היא כבר הייתה באפיסת כוחות ולא הצליחה להמשיך.

"אז תפסתי לה את היד ומשכתי אותה למעלה. נכנסנו לאוטו, ורק אז אני מסתכל מסביב ורואה את שטח האש

חניון תקומה. צילום: מישל אמזלג, לע"מ

אתר פסטיבל המוזיקה נובה, לאחר שכוחות ישראליים הצליחו לאבטח את האזורים סביב רעים. צילום: dpa picture alliance / Alamy Stock Photo

תודה לכל עובדות ועובדי האוניברסיטה הפתוחה שהשתתפו בפרויקט:
עדנה טל אלחסיד, עופר ויינר, אלון אלג'ם, אמיר וינר, מיכל כרמל, אפרת אברהם-ליבנה, אריה לסנר, אסף ראב, רן אפריימי, עידו בסון,
בני זקס, שרית גרמולין, הדר רותם-רוטשס, קובי גווילי, שי לוי, חיים אליהו, אילנה ברויטמן, שרון ענטר.